

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: asystent sędziego Aleksandra Kaczmarczyk

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2012 r., w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w W. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„ Bank odpowiada za wykonanie zlecenia płatniczego zgodnie z jego treścią. Za błędy w treści zlecenia, odpowiada składający to zlecenie. ”;

II. Obciąża pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W., kwotą 600 zł. (sześćset złotych) tytułem wpisu stałego od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony i nakazuje pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie;

III. Zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) S.A. z siedzibą w W..

SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 3347/10

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9 listopada 2010 r., powód - (...) z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umownego o nazwie „Regulamin rachunków bankowych i świadczenia usług płatniczych dla Klientów indywidualnych w (...) S.A.” stasowanego przez pozwanego - (...) S.A. z siedzibą w W., o treści: „ Bank odpowiada za wykonanie zlecenia płatniczego zgodnie z jego treścią. Za błędy w treści zlecenia, odpowiada składający to zlecenie”; zawartego w §6 Regulaminu.

W ocenie powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco narusza uzasadnione interesy konsumentów.

Powód podniósł, iż zakwestionowana przez niego klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną gdyż niegodnie z prawem ogranicza ona odpowiedzialność odszkodowawczą banku wobec konsumentów w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Powód wskazał, iż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2004 r., (sygn. akt IV CK 158/2003) uznał, że bank który nie sprawdził, czy podany przez klienta numer rachunku zgadza się z nazwą wierzyciela, oznaczoną w poleceniu przelewu, działa bez zachowania należytej staranności, jakiej można wymagać od profesjonalisty. Wobec tego, zdaniem powoda bank ma obowiązek sprawdzenia czy konsument prawidłowo wypełnił polecenie przelewu, a tymczasem zakwestionowana klauzula ten obowiązek całkowicie i z góry wyłącza.

W odpowiedzi na pozew, pełnomocnik pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pisma, pełnomocnik pozwanego podniósł, iż powód ograniczył zakres znaczeniowy zapisów zamieszczonych w §6 Regulaminu i sprowadził jej jedynie do obowiązku sprawdzania przez bank tożsamości beneficjenta przelewu na podstawie nie tylko numeru rachunku ale również jego nazwy. Takie uproszczenie, zdaniem strony pozwanej, jest daleko idącym ograniczeniem zakresu cytowanego zapisu i nie odpowiada intencjom pozwanego jak i praktyce bankowej.

Pełnomocnik pozwanego podniósł, iż posiadacz rachunku wypełniając dokument przelewu bankowego powinien dołożyć należytej staranności by przygotowany przez niego dokument zawierał prawidłowe oznaczenie beneficjenta oraz prawidłowy numer rachunku, na który ma być dokonany przelew. Strona pozwana zaznaczyła przy tym, iż błędy w nazwie beneficjenta oraz numerze rachunku należącym do beneficjenta, na który ma być zrealizowany przelew nie są jedynymi błędami występującymi przy wypełnianiu przelewów bankowych, a ich wyeliminowanie lub skorygowanie przez bank, nawet przy zachowaniu należytej staranności wymaganej od profesjonalisty nie jest możliwe, co ma miejsce np: w przypadku kwestionowania przez dokonującego przelew wysokości kwoty przelewu czy błędnego oznaczenia waluty przelewu.

Pełnomocnik pozwanego podniósł również, że kwestionowany sposób identyfikacji beneficjenta przelewu jest zgodny ze standardami unijnymi i wynika z dyrektywy, która wkrótce będzie wdrożona również w Polsce.

W piśmie procesowym z dnia 4 stycznia 2011 r., powód podtrzymał w całości wszystkie żądania pozwu.

Na rozprawie w dniu 14 marca 2012 r., pełnomocnik pozwanego banku podniósł, iż 24 października 2011 r., weszła w życie ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r., o usługach płatniczych (Dz.U. z 2011, nr 199, poz. 1175). Ustawa ta implementuje do polskiego systemu prawnego europejską Dyrektywę o usługach płatniczych i zgodnie z art. 143 ust. 3 tej Ustawy przy wykonywaniu transakcji płatniczych z wykorzystaniem rachunku bankowego unikatowym identyfikatorem jest numer rachunku bankowego. Oznacza to, że wyłącznie numer rachunku bankowego jest jedynym badanym elementem zlecenia płatniczego do jakiego zobowiązany jest bank, chyba że umowa stanowi inaczej i wprowadza innego identyfikator.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany – (...) S.A. z siedzibą w W. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług bankowych. W ramach prowadzonej działalności bankowej, pozwany w obrocie z konsumentami posługuje się wzorcami umowy o nazwie „Regulamin rachunków bankowych i świadczenia usług płatniczych dla Klientów indywidualnych w (...) S.A.”, który zawiera zakwestionowane postanowienie umowne o treści: „Bank odpowiada za wykonanie zlecenia płatniczego zgodnie z jego treścią. Za błędy w treści zlecenia, odpowiada składający to zlecenie”.

Pozwany nie zakwestionował wiarygodności dołączonego do pozwu wzorca umownego, ani też nie zarzucił niezgodności kwestionowanego postanowienia z jego treścią, dlatego okoliczności te należało uznać za przyznane na podstawie art. 230 k.p.c.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo w niniejszej sprawie jest uzasadnione.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy.

Ponieważ przedmiotowa klauzula pochodzi z wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami należy stwierdzić, iż konsument nie miał wpływu na jej treść, jak również pozwany nie wykazał a nawet nie twierdził, iż klauzula ta była indywidualnie uzgodniona z konsumentem.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron, którymi w niniejszym przypadku są - świadczenie usług bankowych oraz - zapłata wynagrodzenia za świadczone usługi. Sporne postanowienie reguluje kwestię odpowiedzialności banku z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zlecenia płatniczego.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem kwestia, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się przy tym, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

„Interesy” konsumenta należy natomiast rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny wymierny interes jak np. zdrowie, czas zbędnie stracony, dezorganizacja czy też inne uciążliwości powstałe w związku z tak ukształtowanym postanowieniem.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ §1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcją jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli

generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ §4 k.c. Aby obalić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ §1 k.c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylecia domniemania abuzywności.

Oceniając zgodnie z powyższym przedmiotowe postanowienie wzorca umownego o treści „Bank odpowiada za wykonanie zlecenia płatniczego zgodnie z jego treścią. Za błędy w treści zlecenia, odpowiada składający to zlecenie”, Sąd zważył, iż spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego wskazane w art. 385¹ §1 k.c., albowiem ogranicza odpowiedzialność odszkodowawczą Banku wobec klientów z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, a zatem wypełnia dyspozycję art. 385³ pkt.2 k.c.

Treść zakwestionowanego w pozwie postanowienia przewiduje wyłączenie z góry odpowiedzialności banku „za błędy w treści zlecenia”. Pozwany nie wskazuje przy tym o jakie błędy chodzi, wobec tego taka konstrukcja spornego zapisu, upoważnia bank do uchylecia się od odpowiedzialności za wszelkie błędy w treści zlecenia, również te które, przy zachowaniu należytej staranności, pozwany Bank mógł wyeliminować.

Podnieść należy, iż zgodnie z przytoczonym przez powoda stanowiskiem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2004 roku (sygn. akt IV CK 158/03, w LEX Omega nr 112921), „ Bank, który nie sprawdził, czy podany przez klienta numer rachunku dotyczy wierzyciela oznaczonego w poleceniu przelewu, działa bez zachowania należytej staranności wymaganej od profesjonalisty, do którego jego kontrahent ma szczególne zaufanie.”. Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 2008 roku (sygn. akt ICSK 205/08, w LEX Omega nr 471143), wskazując, że „ Bank odpowiada za szkody wynikające z przesłania pieniędzy na nieprawidłowo podany rachunek, niezgodny z określeniem nazwy podmiotu wskazanego w poleceniu przelewu.”

W świetle prezentowanych stanowisk Sądu Najwyższego, na banku jako na profesjonalistcie spoczywa w ocenie Sądu, odpowiedzialność np.: za sprawdzenie, czy konsument prawidłowo (lub w sposób pełny) wypełnił polecenie przelewu. Dlatego jako nieuprawnione należy uznać, zdaniem Sądu, wyłączenie z góry odpowiedzialności banku, będącego instytucją zaufania publicznego za wszelkie błędy w treści zlecenia.

Wskazać należy również, iż w myśl z art. 354 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego. Jednocześnie, na podstawie przepisu wyrażonego w art. 355 §1 k.c., dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (należyta staranność). Należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności.

Sąd zważył zatem, iż zakwestionowane postanowienie umowne narusza normy dobrych obyczajów jakie powinny występować w relacjach przedsiębiorca - konsument. Powoduje bowiem po stronie konsumenta dezinformację co do przysługujących mu uprawnień i odpowiedzialności pozwanego w związku z zawartą umową, a także zmierza do wykorzystania niewiedzy konsumenta co do istniejących regulacji prawnych w tym zakresie. Tymczasem do obowiązków przedsiębiorcy jako profesjonalisty należy formułowanie postanowień umownych w sposób jednoznaczny i zrozumiały dla konsumenta.

Wszystko to uzasadnia twierdzenie, iż przedmiotowe postanowienie nie uwzględnia i nie zabezpiecza interesu konsumenta, jako słabszej strony umowy, co prowadzi do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego w sposób nie równorzędny i rażąco niekorzystny dla konsumenta.

Podkreślenia wymaga w tym miejscu, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym, a także stanowiskiem doktryny, dokonywana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w trybie art.479³⁶ k.p.c. i nast., kontrola ma charakter abstrakcyjny i dotyczy wyłącznie treści kwestionowanych postanowień zawartych w konkretnym wzorcu. Z

tego też względu ocenie Sądu pod kątem abuzywności podlega treść zapisu konkretnego wzorca, na którą to ocenę nie ma wpływu sposób jego wykorzystania w praktyce, intencje danego przedsiębiorcy, ani obowiązujące w tym zakresie procedury w tym procedury bankowe.

Odnosnie zaś zarzutu związanego z wejściem w życie ustawy implementującej do polskiego systemu prawnego europejskiej Dyrektywy o usługach płatniczych, Sąd zważył, iż pozostaje on bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Ustawa ta, jak wskazał pełnomocnik pozwanego, weszła w życie z dniem 24 października 2011 r., a nie może mieć zastosowania do stanów faktycznych zaistniałych długo przed jej uchwaleniem. W niniejszej sprawie pozew o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wpłynął do Sądu w dniu 15 listopada 2010 r., a więc gdy wspomniana ustawa nie obowiązywała.

Na marginesie wskazać należy, iż zgodnie z przepisami powołanej ustawy, regulującymi odpowiedzialność za wykonanie transakcji płatniczych, co prawda dostawca płatnika nie ponosi odpowiedzialności w przypadku nieprawidłowego identyfikatora podanego przez użytkownika, jednakże zobowiązany jest podjąć działania w celu odzyskania kwoty transakcji. Tymczasem, w niniejszej sprawie pozwany Bank wyłącza całkowicie swoją odpowiedzialność za błędy w treści zlecenia, w tym również w identyfikatorze, bez zastrzeżenia obowiązku podjęcia działań w celu odzyskania kwoty transakcji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznając, iż zakwestionowane postanowienie wzorca umowy stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., zakazał jego wykorzystywania w obrocie - art. 479⁴² k.p.c.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) strona wnosząca o uznanie postanowień umowy za niedozwolone jest zwolniona od kosztów sądowych. Wobec powyższego, o obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza